

Státní zdravotní ústav
Expertní skupina pro zkoušení způsobilosti
Poskytovatel programů zkoušení způsobilosti akreditovaný ČIA
podle ČSN EN ISO/IEC 17043, reg. č. 7001
Šrobárova 48, 100 42 Praha 10 – Vínohrady

Zkoušení způsobilosti v lékařské mikrobiologii (Externí hodnocení kvality)

PT#M/5-4/2018 (č. 1045) **Bakteriologická diagnostika**

Praha, leden 2019

Obsah

1. Souhrnné informace o přípravě a hodnocení PT (Proficiency Testing)	3
2. Příprava vzorku	4
3. Hodnocení	4
4. Výsledky zúčastněných laboratoří	5-8
5. Příloha – výsledkový protokol jednotlivé laboratoře	

Program zkoušení způsobilosti PT#M/5-4/2018 byl zaměřen na bakteriologickou diagnostiku. Návrh a realizace PT#M/5-4/2018 byly prováděny podle standardního operačního postupu SOP M/5 na pracovišti Expertní skupiny pro zkoušení způsobilosti (ESPT) Státního zdravotního ústavu (SZÚ). Toto pracoviště je akreditováno Českým institutem pro akreditaci, o.p.s. jako poskytovatel programů zkoušení způsobilosti č. 7001.

S veškerými informacemi dodanými účastníky je zacházeno jako s důvěrnými a nejsou bez souhlasu účastníka poskytovány třetím stranám.

Příloha závěrečné zprávy, tj. ohodnocený výsledkový protokol, je rozesílána poštou

Koordinátor:

Mgr. Renáta Šafránková
Tel: 267 082 428

Zprávu vypracovali:

Mgr. Renáta Šafránková, Ing. Monika Marejková PhD, RNDr. Petr Petráš CSc, RNDr. Pavla Urbášková CSc

Zprávu schválil: Mgr. Renáta Šafránková

Dne: 22. 1. 2019

Pracoviště 2 ESPT (AP CEM - Akreditační pracoviště Centra epidemiologie a mikrobiologie):

www.szu.cz/espt
email: apcem@szu.cz

1. Souhrnné informace o přípravě a hodnocení PT

Identifikace kola/cyklu:	PT#M/5-4/2018-EHK-1045/30. 10. 2018
Název:	EHK-Bakteriologická diagnostika
Poskytovatel:	SZÚ – Centrum epidemiologie a mikrobiologie – AP CEM Šrobárova 48, Praha 10, 100 42 tel.: + 420 267082250, fax.: + 420 267082427
Vedoucí ESPT	Ing. Věra Vrbíková
Koordinátor:	Mgr. Renáta Šafránková
Subdodavatel:	není
Charakteristika materiálu:	Simulovaný klinický vzorek 1. Streptococcus pyogenes 2. Staphylococcus lugdunensis 3. Signifikanční bakteriální patogen nepřítomen (ST) 4. Haemophilus influenzae (humánní lab.) Klebsiella pneumoniae (veterinární lab.) 5. Staphylococcus aureus
Podstata a účel EHK:	identifikace bakteriálních patogenů a stanovení citlivosti k antimikrobním preparátům
Kritéria pro účast na EHK:	Účast není omezena
Způsob přípravy:	viz Protokol o přípravě vzorků
Množství připravovaného test. materiálu:	cca pro 135 laboratoří
Očekávaný počet:	121 laboratoří
Označení vzorkovnic:	EHK-1045/1-5/2018
Zabezpečení kvality vzorku:	U 5 náhodně vybraných lyofilizátů každého vzorku je prováděna 1. Kontrola viability vzorku 2. Kontrola přítomnosti nežádoucí kontaminace Stabilita: zabezpečena vlastní lyofilizací
Metrologická návaznost:	viz Protokol o přípravě vzorků
Termín testu stability:	Nejméně 14 dní před distribucí vzorků
Termín distribuce vzorků:	30. 10. 2018 (humánní lab.); 13. 11. 2018 (veterinární lab. – vzorek 4, 5)
Podmínky distribuce a uchování vzorků:	krátkodobé uchování při 4 – 8°C přeprava při pokojové teplotě v trojitém obalu přepravním se službou přeprava nebezpečného zboží dle regulí ADR pro silniční přepravu
Možné zdroje chyb:	Nedodržení správné laboratorní praxe
Počet účastníků:	121
Způsob distribuce:	přepravním se službou přeprava nebezpečného zboží Přílohy: formulář pro zápis výsledků a pokyny účastníkům
Předání výsledků:	písemně do 20. 11. 2018 (hum.lab.) a do 27. 11. 2018 (vet.lab.) na předepsaných formulářích
Způsob vyhodnocení výsledků:	- kvalitativní (dosažení bodového limitu za identifikaci signifikantních patogenů pro danou sérii se vypočítává dle vzorce (Limit = aritmetický průměr minus dvě směrodatné odchylky))
Určení maximální směrodatné odchylky:	Neprovádí
Určení přijaté vztahné hodnoty:	Výsledky NRL
Termín zveřejnění závěrečné zprávy:	Do 12 týdnů od předání výsledků k hodnocení

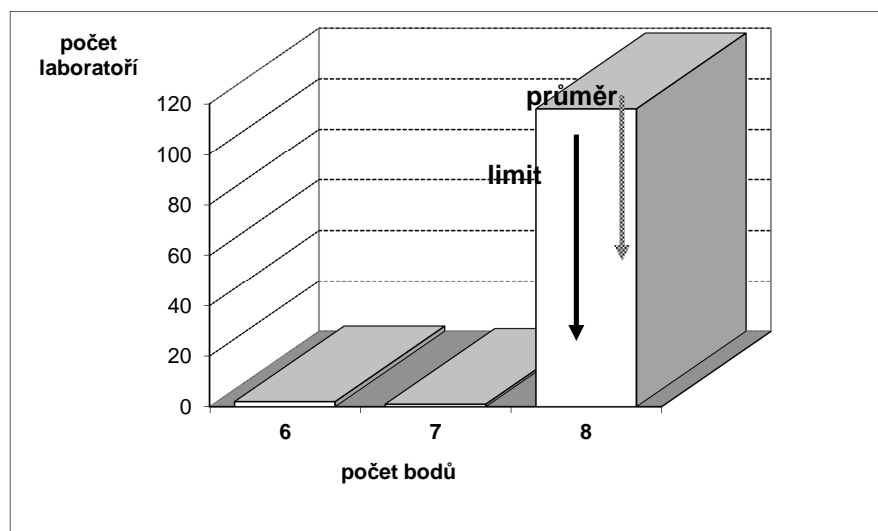
2. Příprava vzorku

Kultury bakterií jsou před použitím rozmrazeny, lyofilizované kultury rehydratovány živným bujónem a poté naočkovány na živná média a inkubovány v termostatu při teplotě 35°C. U jednotlivých mikroorganismů byla ověřena identifikace (mikroskopie dle Grama, biochemická identifikace, příp. sérologická identifikace). Před lyofilizací je vizuálně ověřen růst a čistota kultury. Narostlé kultury mikroorganismů jednotlivých vzorků (1-5) jsou setřeny sterilním vatovým tamponem z povrchu agarů a resuspendovány ve 4 ml fyziologického roztoku tak, aby denzita výsledného zákalu odpovídala McFarlandovu standardu 6. U vzorku 3 bylo připraveno ředění zákalu komezálních bakterií 10^{-2} -středně obtížná izolace až 10^{-3} -obtížná izolace. Automatickou pipetou je napipetováno 0,7 ml vzniklé suspenze nebo požadovaného ředění do 70 ml lyofilního média. Suspenze je rozplněna v objemu přibližně 0,5 ml do skleněných lahvíček a po zmražení vzorků provedena vlastní lyofilizace (SOP-NRL/CNCTC-01 a SOP-NRL/CNCTC-09). Lahvičky jsou skladovány v chladničce při teplotě 4 – 8°C.

3. Hodnocení

Celkem byly vzorky rozeslány 121 laboratořím, všechny laboratoře odeslaly výsledek do závěrečného termínu. Za identifikaci signifikantního patogenu ve 4 vzorcích mohly laboratoře získat maximálně 8 bodů; za vyšetření citlivosti mohly laboratoře obdržet celkem 4 body. Hodnocení vyšetření citlivosti je pouze orientační a toto bodové ohodnocení se nezapočítává do limitu nutného pro úspěšné absolvování série EHK. Bodování pro identifikaci bylo provedeno ve stupnici 2, 1, 0 a –1 bodů.

Graf 1: Počet bodů za správnou identifikaci.

Maximálního počtu bodů při identifikaci dosáhlo 118, tj. 97, 5% laboratoří. Limit pro úspěšné absolvování byl 7,417 bodů, (aritmetický průměr minus dvě směrodatné

odchylky, tj. $7,959 - (2 \times 0,271) = 7,417$). Tohoto limitu dosáhlo 118 laboratoří, 3 laboratoře tento limit nesplnily.

4. Výsledky zúčastněných laboratoří

VZOREK 1: Výtěr z krku od 10 letého dítěte s bolestí v krku a horečkou.

ODPOVĚĎ: ***Streptococcus pyogenes***

Vzorek dále obsahoval: *Neisseria lactamica*, *Streptococcus oralis*

identifikace	frekvence	body	procento
<i>Streptococcus pyogenes</i>	121	2	100%
Celkem	121		100%

Z 20 laboratoří s nejvyšším dosaženým počtem bodů za minulý rok uvedlo správný výsledek 20 laboratoří. Vzorek je možno hodnotit.

Izolace a identifikace signifikantního patogena nečinila laboratořím obtíže. Všechny laboratoře správně identifikovaly jako původce onemocnění *Streptococcus pyogenes* a získaly po 2 bodech.

VZOREK 2: Izolát z krve od pacienta s podezřením na endokarditidu.

ODPOVĚĎ: ***Staphylococcus lugdunensis***

identifikace	frekvence	body	procento
<i>Staphylococcus lugdunensis</i>	121	2	100%
Celkem	121		100%

Z 20 laboratoří s nejvyšším dosaženým počtem bodů za minulý rok uvedlo správný výsledek 20 laboratoří. Vzorek je možno hodnotit.

S. lugdunensis (lat. Lugdunum = dnešní Lyon) byl popsán v r. 1988. Náleží k novobiocin citlivým, koaguláza negativním stafylokokům, nicméně může mít (asi ze 60 %) pozitivní test na clumping-faktor. Z tohoto důvodu může být zaměněn za druh *S. aureus*. Další diskriminující fenotypové testy (volná koaguláza, hyaluronidáza, termonukleáza) jsou negativní. Dobře jde identifikovat metodou MALDI-TOF MS.

Je podmíněným patogenem, který u imunitně oslabených osob, intravenózních narkomanů a dlouhodobě hospitalizovaných pacientů může být příčinou vážných onemocnění. Především závažné jsou infekce krevního řečiště. Podle výsledků NRL/ST patří *S. lugdunensis* mezi 10 nejčastějších koaguláza negativních druhů, které jsou z humánního klinického materiálu k identifikaci zasílány.

Jednoduchou reakcí, která tento druh snadno potvrdí, je pozitivní reakce na ornitin-dekarboxylázu. Tento enzym produkují kmeny *S. lugdunensis* (s výjimkou asi 10 % kmenů *S. epidermidis*) jako jediný druh stafylokoka. Všechny 121 laboratoří odpovědělo správně.

VZOREK 3: Stolicí od pacienta s nauzeou, dyspepsií a řídkou stolicí.

ODPOVĚĎ: **Signifikanční bakteriální patogen nepřítomen**

Vzorek dále obsahoval: *Escherichia coli*, *Enterococcus faecalis*, *Enterobacter cloacae*

identifikace	frekvence	body	procento
Signifikanční patogen nepřítomen	119	2	98,4%
<i>Enterococcus faecalis</i> , <i>Enterobacter cloacae</i>	1	0	0,8%
<i>Escherichia coli</i> O111	1	0	0,8%
Celkem	121		100%

Z 20 laboratoří s nejvyšším dosaženým počtem bodů za minulý rok uvedlo správný výsledek 19 laboratoří. Vzorek je možno hodnotit.

Vzorek kromě komensálních bakterií *E. faecalis* a *E. cloacae* obsahoval kmen *E. coli* také patřící k běžné střevní flóře, u kterého byly vyloučeny jak faktory virulence enteropatogenní (EPEC) a Shiga toxin- produkující *E. coli* (STEC), tak i nejčastější séroskupiny, které se na tyto patotypy vážou, včetně O111.

Správně odpovědělo 119 laboratoří, 2 laboratoře zadání nesplnily a byly jim odebrány 2 body.

VZOREK 4: Aspirát z paranazální dutiny od pacienta s akutní sinusitidou.

ODPOVĚĎ: ***Haemophilus influenzae***

identifikace	frekvence	body	procento
<i>Haemophilus influenzae</i>	118	2	97,5%
<i>Haemophilus influenzae</i> non b	2	2	1,7%
<i>Haemophilus influenzae</i>	1	1	0,8%

Celkem	121		100%

Z 20 laboratoří s nejvyšším dosaženým počtem bodů za minulý rok uvedlo správný výsledek 20 laboratoří. Vzorek je možno hodnotit.

Požadavek byl určit signifikantního patogena a vyšetřit jeho citlivost k ampicilinu a ke kotrimoxazolu. Kmen 4 byl k oběma antibiotikům citlivý. Správnou identifikaci uvedlo 120 laboratoří, jedna laboratoř chybovala v rodovém i druhovém jméně, všechny laboratoře správně vyhodnotily citlivost k oběma požadovaným antibiotikům.

Celkové výsledky vyšetření citlivosti kmene ze vzorku 4 jsou v tabulce 1, která obsahuje breakpointy inhibičních zón (IZ) a minimálních inhibičních koncentrací (MIC) pro citlivé izoláty hemofilů, hodnoty naměřené v NRL pro antibiotika a výsledky laboratoří.

Tabulka 1. Výsledky vyšetření citlivosti kmene 4 *Haemophilus influenzae*

Antibiotikum	Zdroj	Obsah disku μg	Průměry IZ (mm)		MIC (mg/l)		Správné výsledky		
			breakpoint pro citlivé kmeny	rozmezí hodnot naměřených v NRL*	breakpoint pro citlivé kmeny	rozmezí hodnot naměřených v NRL**	kate- gorie	počet laboratoří	%
penicilin	EUCAST [1]	1J	≥ 12	6 - 6	ND	NT	R	121/121	100,0
ampicilin	EUCAST [1]	2 μg	≥ 16	6 - 6	≤ 1	> 8 - > 8			
	CLSI [2]	10 μg	≥ 22	11 - 12					
kotrimoxazol***	EUCAST [1]	25 μg	≥ 23	37 - 39	≤ 0,5	≤ 0,06 - ≤ 0,06	C	121/121	100,0
	CLSI [2]		≥ 16						

IZ: inhibiční zóna; MIC: minimální inhibiční koncentrace; * 5 měření diskovou difúzní metodou EUCAST, ** 5 měření diluční mikrometodou EUCAST; C: citlivý, *** hodnoty jsou vztaženy na obsah trimetoprimu.

VZOREK 5: *Staphylococcus aureus*

Kmen 5 je rezistentní k oxacilinu a citlivý ke gentamicinu. Celkové výsledky vyšetření citlivosti u kmene 5 jsou v tabulce 2, která obsahuje breakpointy inhibičních zón (IZ) a MIC pro citlivé izoláty *S. aureus*, hodnoty naměřené v NRL pro antibiotika a výsledky laboratoří.

Tabulka 2. Výsledky vyšetření citlivosti kmene 5 *Staphylococcus aureus*

Antibiotikum	Zdroj	Obsah disku	Průměry IZ (mm)		MIC (mg/l)		Správné výsledky		
			breakpoint pro citlivé kmeny	rozmezí hodnot naměřených v NRL*	breakpoint pro citlivé kmeny	rozmezí hodnot naměřených v NRL**	kategorie	počet laboratoří	%
oxacilin	EUCAST [1]	ND	ND	NT	≤ 2	> 8 -> 8	R	121/121	100,0
	CLSI [2]								
cefoxitin	EUCAST [1]	30 µg	≥ 22	16 - 17	ND	NT			
	CLSI [3]								
gentamicin	EUCAST [1]	10 µg	≥ 18	23 - 23	≤ 1	0,5 - 1	C	121/121	100,0
	CLSI [2]		≥ 15		≤ 4				

IZ: inhibiční zóna; MIC: minimální inhibiční koncentrace; * 5 měření diskovou difuzní metodou EUCAST, ** 5 měření diluční mikrometodou EUCAST; ND: neudáno; NT: netestováno; R: rezistentní, C: citlivý.

Závěr

Všechny laboratoře správně vyšetřily citlivosti k požadovaným antibiotikům u obou kmenů v EHK 1045.

Literatura

- [1] European Committee on Antimicrobial Susceptibility Testing. Antimicrobial breakpoint tables for interpretation of MICs and zone diameters. Version 8.1, valid from 2018-01-01 [on-line]. Dostupný z WWW: http://www.eucast.org/clinical_breakpoints/
- [2] CLSI. Performance standards for antimicrobial susceptibility testing. 28th ed. CLSI supplement M100-S. Wayne, Pa. Clinical and Laboratory Standards Institute, 2018.

V případě reklamací vyhodnocení série postupujte, prosím, dle reklamačního řádu.